

FAKULTA: Fakulta architektury, Vysoké učení technické v Brně

ÚSTAV: Ústav teorie, dějin architektury a rekonstrukcí

AUTOR: Ing. arch. Hana Šimková

NÁZEV PRÁCE: Zásady regenerace městských památkových rezervací
a památkových zón
Problematika historických souborů

Regeneration of reserve and zone monuments principles

OBOR: Architektura

ŠKOLITEL: Doc. Ing. arch. Jarmila Ledinská, CSc.

OPONENTI: Ing. arch. Lea Vojtová
Ing. arch. Josef Němec, CSc.
Prof. Ing. arch. Jan Bukovský, DrSc.

DATUM OBHAJOBY: 20. 1. 2000

© 2000 Hana Šimková

ISBN 80-214-1627-0

OBSAH TEZÍ DISERTAČNÍ PRÁCE

a) Obsah práce	3
b) Současný stav řešené problematiky	6
c) Cíl práce	20
d) Zvolené metody zpracování	21
e) Hlavní výsledky práce	23
f) Závěr	25
g) Literatura	27
h) Autorovo CV	31

A) OBSAH PRÁCE

POZNÁMKA: Disertační práce obsahuje 149 stran, 50 obrázků 2 přílohy.

A	TEXTOVÁ ČÁST
1	ZÁKLADNÍ ÚDAJE
1.1	Důvod a cíl zpracování daného tématu
1.2	Průběh řešení – analytická část
1.3	Syntéza předpokladů využití
2	OBECNÁ ČÁST
2.1	Používaná terminologie a klíčové pojmy
2.2	Legislativní a institucionální orientace v péči o kulturní památky, PR a PZ
2.2.1	<i>Zákony o kulturních památkách</i>
2.2.2	<i>Institucionální rámec památkové péče</i>
2.2.3	<i>Národní kulturní památka, MPR a MPZ</i>
3	ZPŮSOBY OCHRANY HISTORICKÝCH PAMÁTEK A CELÝCH HISTORICKÝCH SOUBORŮ
3.1	Vývoj památkové péče po roce 1948
3.2	Mezinárodní charta na záchranu historických měst, ICOMOS, Washington 1987
3.3	Současné teorie péče o památky
3.3.1	<i>Evropské kulturní dědictví pod ochranou UNESCO</i>
3.3.2	<i>Ochrana historických památek v rámci členských států Rady Evropy</i>
3.3.3	<i>Mezinárodní workshop Kutná Hora 1996</i>
3.3.4	<i>Mezinárodní workshop Třebíč 1997</i>
4	HISTORICKÉ MĚSTO A JÁDRO
4.1	Historické jádro a jeho postavení v centrální zóně města
4.2	Předpoklady regenerace centrálních částí měst historického původu

- 5 CHARAKTERISTICKÉ PROBLÉMY SOUČASNÉHO STAVU HISTORICKÝCH MĚST
 - 5.1 Bydlení, domovní a bytový fond
 - 5.1.1 *Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje*
 - 5.2 Občanské vybavení (základní, vyšší apod.)
 - 5.2.1 *Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje*
 - 5.3 Technické vybavení
 - 5.3.1 *Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje*
 - 5.4 Doprava – základní komunikační struktura, hromadná doprava, doprava v klidu, pěší a cyklistická bezbariérová doprava
 - 5.4.1 *Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje*
 - 5.5 Turistický ruch
 - 5.5.1 *Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje*
 - 5.6 Zeleň a vodní prvky
 - 5.6.1 *Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje*
 - 5.7 Urbanistický interiér – městský mobiliář, drobná architektura, uliční fasády
 - 5.7.1 *Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje*
- 6 PŮSOBENÍ HISTORICKÉHO PROSTŘEDÍ NA ŽIVOT LIDÍ
 - 6.1 Analýza prostředí historického centra města
 - 6.2 Aspekty podmínek každodenního života
 - 6.3 Přitažlivost městského prostoru
 - 6.4 Veřejná prostranství a účast veřejnosti
- 7 PROGRAM REGENERACE MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH ZÓN
 - 7.1 Usnesení Vlády České republiky
 - 7.2 Zásady přípravy, zpracování a realizace městských programů regenerace
 - 7.3 Pracovní skupina pro regeneraci MPR a MPZ České republiky
 - 7.4 Finanční prostředky pro program regenerace
 - 7.5 Poznatky z postupů měst po roce 1989 do současnosti
- 8 NOVÉ FORMY PŘÍSTUPU K ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACI VE VZTAHU K PAMÁTKOVÉ PÉČI
 - 8.1 Územně plánovací dokumentace (ÚPD)
 - 8.1.1 *Specifika v přístupu k ÚPD historických souborů*
 - 8.1.2 *Konkrétní příklady ÚPD historických měst*
 - 8.2 Experimentální metodika – regulační plán pro městskou památkovou zónu
 - 8.2.1 *Ukázka konkrétního příkladu v MPZ Šumperk*
 - 8.3 Vyhlášky ke stavební činnosti na území MPR nebo MPZ

- 9 LIMITY VYUŽITÍ HISTORICKÉHO ÚZEMÍ VYPLÝVAJÍCÍ
 Z PLATNÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

- 10 CHRÁNĚNÉ HISTORICKÉ SOUBORY V ČESKÉ REPUBLICE
- 10.1 Městské památkové rezervace v ČR
- 10.2 Městské památkové zóny v ČR

- 11 PŘÍSTUP K OCHRANĚ HISTORICKÝCH SOUBORŮ V NORSKU
- 11.1 Všeobecné informace
- 11.2 Plán kulturních památek Stavangeru „TREHUSBYEN“ 1994 – 2005
- 11.2.1 *Cíl, účel*
- 11.2.2 *Realizační plán*
- 11.2.3 *Všeobecná ochrana kulturních památek*
- 11.2.4 *Ochrana kulturních památek v souvislosti s plánem města*
- 11.2.5 *Památková hodnota: registrace/hodnocení – seznam, mapa*
- 11.2.6 *Seznam – nejstarší památky, kulturní památky, kulturní prostředí*
- 11.2.7 *Zaměření regulace v „Trehusbyen“*
- 11.2.8 *Vztah k plánovacímu a stavebnímu zákonu*
- 11.2.9 *Péče o staré domy – konzultace, instrukce*
- 11.2.10 *Stylový výraz, sloh*

- 12 JAK DÁL, JAK JINAK, JAK LÉPE – ZÁVĚREČNÉ DOPORUČENÍ

- 13 RESUMÉ – SUMMARY

- 14 ODKAZY NA POUŽITÉ MATERIÁLY V KONKRÉTNÍM TEXTU

- 15 LITERATURA A OSTATNÍ MATERIÁLY TÝKAJÍCÍ SE DANÉHO
 TÉMATU
- 15.1 Publikace
- 15.2 Zákony a vyhlášky
- 15.3 Sborníky
- 15.4 Časopisy a novinové články
- 15.5 Internetové stránky
- 15.6 Ostatní

- B PŘÍLOHA - MĚSTA
 Výběr historických měst a kulturního dědictví

- C GRAFICKÁ A OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
 Seznam

B) SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

POZNÁMKA: Výběr příslušných kapitol disertační práce

Města jsou dějištěm neustále probíhajících konfliktů nejrůznějšího druhu. Jedním z těchto konfliktů je střet památkové péče se snahami o nový rozvoj v historických částech měst. Zvláště dnes, kdy rozvoj českých historických měst nabývá intenzity, kterou jsme od dob poválečné obnovy nezažili, se tento konflikt stává závažným tématem, které může mít pro vzhled a fungování historických měst dlouhodobé důsledky. Obdobnou akceleraci změn historických částí měst lze pozorovat také ve většině evropských zemí, někdy se v této souvislosti hovoří dokonce o renesanci historických center.

Střet ochrany památek a rozvojových tendencí má své příčinné opodstatnění. Jedná se o věčný konflikt starého s novým, tradice s moderností. Kromě těchto daných a nezměnitelných důvodů však existuje ještě celá řada dalších příčin tohoto konfliktu, které lze pomocí politických a plánovacích nástrojů úspěšně odstraňovat nebo alespoň zmírňovat. Problém spočívá v tom, že v praxi tyto nástroje často chybí, ať se jedná o jasnou, snadno použitelnou legislativu nebo o dostatečně hluboké vnímání kulturních hodnot, dané zejména vzděláním a výchovou.¹⁻¹⁷⁾

V rámci tohoto tématu je kladen důraz zejména na tyto tématické okruhy:

Legislativa

V mnoha zemích by měla být revidována legislativa ochrany památek tak, aby došlo k jejímu sladění s dalšími právními předpisy, týkajícími se územního plánování a výstavby. Do této legislativy je rovněž potřeba integrovat nové myšlenky a poznatky, odpovídající současným sociálním a enviromentálním potřebám. Soubor právních předpisů by měl nahradit dosavadní pasivní a obrannou pozici památkové péče tvůrčími přístupy ke chráněným územím, přinášejících do těchto území více života a identifikačních prvků. Památkově chráněné objekty by měly být ochraňovány a obnovovány s maximálním ohledem na jejich původní historickou hodnotu.

Náměty řešení:

S ohledem na budoucí generace musí být na kulturní a přírodní prostředí nazíráno jako na komplexní systém, za který nesou architekti a urbanisté plnou společenskou odpovědnost.

Způsoby ochrany památek je potřeba ladit s dalšími právními systémy, zejména v oblasti bydlení, územního plánování a životního prostředí.

Právní systém by se měl doplňovat a integrovat v jednotlivých úrovních správy území (místní, regionální, národní, meziregionální, mezinárodní).

¹⁻¹⁷⁾ Výběr z workshopu Třebíč 1997, Současné tendence památkové ochrany historických měst (Ing. J. Stejskal, ÚUR, RID Centrum IFHP)

Doporučuje se zavedení daňových zvýhodnění, vedoucích k podpoře ochrany památek a památkových území.

Je potřeba rozvíjet neformální výměnu informací a zkušeností, která hraje významnou roli v ochraně památek.

Do plánovacího procesu je potřeba zahrnout kulturní aspekty a zdůrazňovat jejich význam.

Ochrana památek by se měla stát součástí výchovy na základních a středních školách.

Rovnováha mezi soukromým a veřejným vlastnictvím nemovitostí umožňuje uplatnit strategické přístupy k ochraně a modernizaci památkových území.

Směrnice a kritéria pro identifikaci památek z různých oborů (archeologie, stavebnictví, vznik a vývoj sídel a krajiny, územní plánování atd.) jsou nedílnou součástí právního systému.

Identifikace památek

Hodnoty kulturního prostředí je nutno vymezit tak, aby bylo možné je ochraňovat. Toto vymezení je potřeba provádět nejen z hlediska fyzické struktury památek, ale rovněž z kulturních, historických, památkářských a dalších hledisek. Tato hlediska umožňují vytvářet identitu místa a obraz minulosti - základní stavební kameny kolektivní paměti. Způsob identifikace není co do rozsahu nijak omezen a může se pohybovat od urbanistického interiéru až po otevřenou krajinu.

Náměty řešení:

Jedinečnost a výjimečnost místa je nutno identifikovat a ověřovat ze všech potřebných hledisek.

Vzájemná závislost kulturního a přírodního prostředí a vztah k místu musí být při rozvoji území a investiční činnosti vždy brány v potaz.

Budovy a další stavby nejsou pouze součástí kulturního dědictví - mají různé funkční využití, jsou součástí dopravních systémů atd. Při ochraně staveb je nutné postupovat s ohledem na tyto funkce.

Každá doba zanechává svojí stopu na kulturním prostředí. Tyto stopy můžeme pozorovat na každé stavbě. Úměrně s velikostí území se zvětšuje počet historických období a stavebních slohů.

Skutečnou hodnotu představují pouze autentické, původní prvky uměle vytvářeného prostředí a krajiny.

Každá nová stavba obsahuje aspekty kontrastu a harmonie - tyto aspekty je nutno brát v úvahu v širším urbanistickém kontextu.

Odborné informace je potřeba přenášet do ostatních oborů a směrem k veřejnosti pomocí různých mediálních forem.

Kontinuita a vyhledávání nových forem

Památky a kulturní krajina představují hodnotu pro budoucí generace, přispívají k udržitelnému rozvoji, podporují vytváření nových, soudobých

výrazových prostředků v architektuře, urbanismu a krajinném plánování, zajišťují rozmanitost a diferencovanost městských a venkovských území a typologie budov i volných prostranství.

Náměty řešení:

Hlavním úkolem je nezbytnost posilování společenského vědomí o památkových a kulturních hodnotách prostředí. Ochrana památek není možná bez široké společenské podpory.

Ochrana památek a urbanistických celků stejně jako ochrana krajinných hodnot souvisí s hospodářskými faktory. Ochrana historických staveb nesmí znamenat vyšší investiční náklady.

Ochrana památek by měla být podporována nadacemi a dalšími finančními zdroji.

Památkové objekty mají kromě historické a kulturní hodnoty také hodnotu obsaženou v jejich funkčním využití. Tuto hodnotu je potřeba buďto dále rozvíjet nebo změnit ve prospěch nových potřeb.

Pro opravu a údržbu památek se doporučuje používat různých postupů v závislosti na jejich stavu. Dostavby starých budov by měly reflektovat současné estetické požadavky, aniž by narušily historické hodnoty.

Všechny osoby činné v plánování, projektování, obnově a ochraně památek jsou povinny zahrnovat kulturní hodnoty do své každodenní práce. Stavby navrhované a stavěné dnes by se měly stát budoucími památkami.

Historická struktura vlastnictví je důležitým prvkem při ochraně hodnotných urbanistických souborů a mělo by se s ní zacházet jako s předmětem, který zasluhuje ochranu.

Změna vlastnictví nemovitostí (ze státního na soukromé, ze státního na obecní, z obecního na soukromé) by měla být zvažována z hlediska budoucích vlivů na ochranu památek, jejich obnovu a strategii přestavby v širším měřítku.

CHARAKTERISTICKÉ PROBLÉMY SOUČASNÉHO STAVU HISTORICKÝCH MĚST

Pro zjištění současného stavu je třeba provést kompletní analýzu území městské části, určené k regeneraci. Tato analýza přispěje k poznání současného stavu území – k získání podkladů pro odvození standardů a bude přípravou pro návrh urbanistického rozvoje (příp. dotvoření) řešeného území zejména z hlediska životního prostředí.

Komplexní analýza má zejména tyto cíle:

- poznání současného stavu řešeného území,
- odvození standardů centra města, historického území,
- návrh urbanistického rozvoje řešeného území zejména z hlediska životního prostředí.

Analýza by měla pokrýt problematiku bydlení, občanské vybavenosti, technického vybavení, dopravy se zvláštním zřetelem na zeleň, turistického ruchu a rekreace, samostatné zeleně, případně parter. Pro provedení analýzy jsem vytypovala určité problémové okruhy, které pokryjí v podstatě problematiku životního prostředí centra města. Problémové okruhy jsou zpracovány v jednotlivých samostatných kapitolách, kde jsou uvedeny i příklady a zkušenosti ze zahraničí.

Na architektonicko - výtvarnou koncepci úpravy městských prostorů přímo navazuje charakter historického prostředí z hlediska hierarchie hodnot a určení priority ve vazbě na památkový fond, obnovu a modernizaci, tj. dominantní postavení památkových hodnot, kterým se musí nové činnosti podřídit, a nebo naopak, tyto hodnoty ustoupí novým požadavkům. Vymezení jednoznačného stanoviska se v případě městských památkových rezervací a městských památkových zón a ve smyslu „Washingtonské charty“ i všech ostatních historických měst musí přiklonit na stranu ochrany a prezentace kulturně – historických hodnot. Je však přirozené, že konkrétní míra jejich ochrany bude určená i lokalitou, stavem zachování historického prostředí (historickou autenticitou), ale i konkrétními funkčními - soudobými potřebami města (provozně – organizačními, estetickými, hygienickými a ekonomickými).

Vlastní řešení úpravy městského prostoru bude zaměřené především na jeho urbanistický interiér - povrch komunikací a zpevněných ploch, solitérní a plošnou zeleň, uliční fasády, drobnou architekturu a městský mobiliář.²⁻²⁰⁾

Obnova historických prostorů není pouze stavební nebo technickou akcí, ale zároveň často i sociální změnou. Většina takových akcí znamená zásah do života trvalých obyvatel a velkého počtu návštěvníků. Praxe ukazuje, že úspěšné byly také obnovy, kde se jejich plánování, navrhování i realizace zúčastnili místní obyvatelé, společenské organizace a skupiny reprezentující různorodé sociální zájmy. Dobrému fungování sociálních vztahů a kontaktů lidí napomáhá konkrétní společný cíl či zájem. Konkrétním obsahem zájmu obyvatel by měl být prostor samotný a záchrana jeho hodnot. Péče o kulturní památky předpokládá nutný vztah mezi obyvateli a prostředím, pochopení jeho kulturních hodnot ze strany nejširší veřejnosti. Bez nadšení, pouze pod tlakem nějakých omezujících nařízení, kde se péče o památky redukuje jen na otázku finanční subvence, není možné uskutečňovat ochranu historických hodnot.³⁻²¹⁾

Bydlení, domovní a bytový fond

Na program regenerace historického města a jeho kvalitní využití se váže rozvětvená sociální struktura obyvatel, která je prioritní v bydlení. Vzhledem

²⁻²⁰⁾ Workshop Třebíč 1997 – myšlenky z referátu Ing. arch. Pavel Gregor, CSc., FA STU Bratislava

³⁻²¹⁾ Viz odkaz 2-20)

k tomu, že původní funkční náplní městských domů v historických jádrech bylo bydlení jako hlavní a prvořadá funkce, je proto i nyní, v zájmu živého organismu města a plnohodnotného života v něm, bydlení více než opodstatněné. Vyloučením této funkce z historických částí by vznikly mrtvé části měst, což je pro úspěšnou regeneraci nemyslitelné.

Rozdílná kvalita a stáří objektů vyžaduje vždy specifický historický rozbor, který umožní diferenciaci historicky a kulturně významných objektů od bezvýznamných dostaveb a rozbor stavební kvality.

Bydlení v historickém jádru poskytuje v dnešní bytové politice velmi potřebnou diferenciaci bytů, odlišných od bytové normy. Různá velikost bytů, jejich prostorová vybavenost, řemeslná a výtvarná náročnost, úměrné měřítko a zajímavé prostředí, zvyšují atraktivitu tohoto bytového fondu. Průzkumy ukazují, že zájem o bydlení v historickém jádru neustále roste. Regenerace bydlení v prostoru historických jader přitom neplní pouze základní společenské požadavky, totiž rozšíření bytového fondu a zhodnocení i využití ekonomické podstaty stavebního fondu, ale současně přispívá i k záchraně kulturního dědictví a ke zlepšení životního prostředí města.

Ovšem nic z toho není možné, pokud by se přestavba bytového fondu a dispozice bytů neřešila za podmínek, odpovídajících v maximální míře požadavkům určité kvality. Proto dochází k novému členění bytů, k jejich slučování nebo dělení a k jiným dispozičním změnám. Všechny tyto hlediska jsou dána, mimo jiných aspektů, především základními požadavky hygienickými, vybavení zelení a dopravním řešením.

Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje

- Je nutné sladit umělecké hodnoty historických jader s podmínkami současného života; hledisko oslunění a provětrání v návaznosti na uvolnění zástavby ve dvorních traktech jednotlivých bloků domů; prach a hluk, ztráta intimity, např. v přízemí, zejména v úzkých uličkách, s výjimkou specifických případů. Při řešení takového území je ovšem nutné postupovat v souladu s historickým průzkumem a respektovat zejména samostatné stavby, které mohou být nedílnou součástí historických objektů. Dále respektovat historickou parcelaci, která je nedílnou součástí historické struktury jádra a stavby, architektonické detaily a zeleň, tvořící podstatu areálů.
- Hledisko zeleně by mělo sledovat požadavky obyvatel na vyhrazenou zeleň, především při propojování vnitroblokových prostorů. Založení nových ploch pro děti se může stát výrazným oživujícím elementem a navíc významným prvkem systému obytné zeleně historického jádra. Zatímco v hlavních ulicích akceptujeme pouze solitérní zeleň (i to lze změnit), ve vedlejších ulicích se objevuje motiv druhotné zeleně, často přesahující z prostoru sousedících parcel.
- Z provozního hlediska je v návaznosti na bydlení kolizní problém dopravy. To, že je nutné vymístit z historického jádra dopravní zátěž, je jasné. Ovšem pro

bydlení postačuje dopravu usměrnit do kategorie obslužných komunikací. Problém odstavování vozidel trvale bydlících obyvatel je nutno striktně nařídit na soukromých pozemcích, plochách vnitrobloků a na místech, která nenaruší prostředí ani bezpečnost. I to vše při dnešní koncentraci dopravních prostředků lze za udání detailních pravidel a za využití příslušných nástrojů zajistit.

- Problém dlouhodobějšího zaostávání bytového fondu (berme v úvahu, že tento historický fond se nám nabízí jako dlouhodobá rezerva bydlení) - hlavní důvody jsou zejména v málo pestré sociální skladbě a podnikatelské pasivitě obyvatelstva, nedostatku nových pracovních příležitostí v tom konkrétním místě. Vytvořit kvalitní a různorodou možnost bydlení a s ním spojenou komerční aktivitu, to je jediné schůdné východisko.
- Vlivy spojené s etnickým složením obyvatelstva (Rómové), snížená sociální úroveň obyvatelstva a vyšší nezaměstnanost; kontrastuje s nadstandardním bydlením a využitím objektů pouze pro komerční záležitosti. Ani jeden, z těchto příkladů se nejeví jako ideální. Otázkou je, kde je optimální poměr? Bydlení v historické části města proto nesmí být řešeno jako zbytková funkce území, ale musí mít svou vlastní koncepci.

Občanské vybavení (základní, vyšší apod.)

Objekty občanského vybavení tvoří jednu z nejrozsáhlejších skupin funkčního využití v centrální části města, zde konkrétně v prostředí historického jádra. Významně se podílí na struktuře městského centra a tradičně se na něj váže. Má pro tuto část města základní význam a ve větší míře vytvářelo a vytváří, vedle bytového fondu, jeho podstatu. Uvedu jednotlivé kategorie, ovšem jen některá zařízení jsou tradiční a charakteristická pro jádro. Navíc ještě dochází k významnému rozdílu centrotvorných funkcí podle velikosti města.

Administrativa

Z historického hlediska je charakteristická pro historické jádro již od dob svého vzniku. Radnice jako místo správy města, případně navazující hrad či zámek, byla místa jejího nejvyššího stupně. Proto si tato zařízení vybudovala pozici symbolů města a zůstala jimi dodnes. Navíc budovy peněžnictví, banky, spořitelny, ředitelství podniků – tyto představovaly cennou reprezentační skupinu objektů na náměstích a na hlavních trasách.

Školství

V městském centru je spojeno toto využití rovněž od svých počátků. Ve svém spektru se zde objevuje v podstatě úplný rejstřík škol. Dnes je ovšem otázkou, zda mohou historické objekty vyhovět veškerým nárokům z různých hledisek prostorových, bezbariérových, zeleně apod. Asi je pochopitelné, že využití bude vhodné především pro speciální školství – umělecké školy, hudební a výtvarné školy, školy orientované na ostatní druhy umění a řemesla. Těmto je zabezpečen

v historických jádrech vhodný prostor pro tvůrčí práci (ateliéry, dílny, kluby), výstavní účely, případně prodej. Vhodné je i vysoké školství, které je jednak spojeno s historickými objekty jádro pro svoji reprezentační funkci a jednak zajišťuje jádru jednu skupinu ze sociálního spektra obyvatel. Zajímavým využitím mohou být zvláště velké komplexy klášterů, vytvářející ucelené soubory v nenarušeném prostředí a mají obvykle přímou vazbu na historické jádro.

Kultura

Zařízení kultury jsou charakteristickým zařízením pro historické jádro dříve i dnes. V podstatě řada budov těchto zařízení jsou historické a památkové hodnoty a patří k reprezentačním architekturám města. Jsou to divadla, muzea, kostely apod. Stávající kulturní zařízení v historických jádrech je třeba vždy podrobit průzkumům současného stavu a navrhnout případnou rekonstrukci, modernizaci či dostavbu. V podstatě proto, abychom uplatnili a s výhodou využili zajímavého a podnětného prostředí historického jádra. Pokud potřeby přerůstají dané podmínky, lze sem vnést novou kvalitu, ale na nejvyšší úrovni. Nyní můžeme být svědky různých přístupů. Možná bude vhodné se právě v této části zmínit několika slovy o tvorbě v historickém prostředí, kam vstupuje otázka novotvaru nebo novostavby.

Obchod a služby

Patří rovněž mezi charakteristická zařízení v historických jádrech a svojí činností ovlivňují způsob života lidí. Je však nutno k přistupovat k výběru těchto zařízení v rámci současných požadavků a požadavků na jednotlivé sortimenty zboží (nábytek, automobily apod.), které vyvolávají určité obtížnosti na zatížení území. S výhodou naopak zde lze umístit obchody s drobným a atraktivním zbožím, prodejny značkového zboží, firemní obchody. Ty nezatěžují specifické podmínky v historickém jádru. Prostory s takovým vybavením představují obchodní těžiště s prioritou chodců. Zde platí, že historické prostředí zvyšuje atraktivitu obchodních ulic svým lidským prostředím, měřítkem, intimitou a specifickým výrazem. Dále je právě zde na místě oživit tradiční formy prodeje trhy, tržnicemi, masnými krámkami apod. Umístění služeb je vhodné tehdy, pokud nenarušuje historické jádro nadměrnou dopravou a nadměrným objemem svých provozoven. Dnešní omezení ve formě znečištění ovzduší a obtížnosti hlukem, je při současných kvalitních technologiích výroby, snadno řešitelné, ovšem za cenu vyšších nákladů. Při zařízení služeb je opět úspěšné situovat např. řemeslnou výrobu do atraktivních celků či sdružovat jednotlivé profese.

Stravování a ubytování

Jsou přímo typické aktivity v historickém jádru. Tato zařízení mají přímo jedinečnou možnost uplatnění se v historických objektech. Ba, dokonce si troufám tvrdit, že je to jedna z mála funkcí, kde není potřeba měnit v historických objektech jeho využití. Navíc právě zde většina lidí nevnímá odborné detaily památek, ale identifikuje se s prostředím. Prostředí historického jádra jinak umožňuje využít

zajímavých prostorů se svojí atraktivitou (letní zahrádky s výhledem, sklepní vinárny, ubytování ve slohových interiérech apod.). Rekonstrukcí, modernizací a novými technologiemi v hospodářském zázemí je nutné zajistit současné technické, hygienické a provozní nároky, které odpovídají nezávadným požadavkům.

Zdravotnictví

V tomto případě lze velice těžko hledat v historickém jádru a v jeho historických objektech vyhovující prostor. Netvrdím, že nelze zrekonstruovat za vysokých finančních nákladů objekt, který by vyhovoval současné vysoké technické, provozní a hygienické náročnosti. Otázkou však je návratnost vložených prostředků do tak nákladné rekonstrukce. Vhodná v podstatě budou pouze některá sociální zařízení, rehabilitační zařízení, lékárny apod.

Tělovýchova a sport

Nelze předpokládat, že by se historická jádra stala těžištěm sportovních činností. Podmínky prostředí totiž neposkytují ani prostorové možnosti ani předpoklady pro rozvoj. Tato zařízení existují spíše ve formě sokoloven, to jsou povětšinou památky, které si zachovaly svoje původní využití. Přesto tvrdím, že v historických jádrech je možné provozovat takové sportovní aktivity, ke kterým není potřeba ani stadión ani speciální sportovní hala. Už jenom proto, že chceme dát možnost sportovnímu využití dětí, trvale bydlících obyvatel jádra.

Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje

- Nyní využití pro administrativu přerůstá mnohdy prostorové možnosti historických jader. Tato zaznamenala v posledních letech obrovský rozvoj. Působí na historické části měst velkým tlakem. Za každou cenu avangardní dostavby přímo plundrují historickou strukturu. Přitom není vždy nutné, aby veškeré plochy administrativy byly umístěny v centru. Příklady ze zahraničí – Paříž, Řím (netvrdím, že vždy dokonalé) ale ukazují, že založení administrativního seskupení – ovšem ne jako monofunkční celek – s napojením na centrum, může být velice zajímavé.
- Historická jádra mohou, pro již zmiňované zařízení školství a kultury, nabídnout široký sortiment prostorů a situování kulturních činností, což bude mít jistě kladný vliv na jejich společenskou aktivaci.
- Při plánech regenerace města je třeba nabídnout prostory pro drobné druhy sportu pro trvale bydlící obyvatele – kuželny, stolní tenis, minigolf, kolečkové brusle apod.
- Zlepšení vývoje kvality životního prostředí je výsledkem pozitivních vlivů - jak legislativních, investičních a vzdělávacích, tak v důsledku omezení některých výrobních procesů.

- Privátní podniky (drobní a střední podnikatelé) jsou nuceny přistupovat v historickém jádru k plnění všech všeobecně platných legislativních opatření. To se zajistí příslušnou vyhláškou města či jiným právním nástrojem.

Technické vybavení

Technické vybavení představuje jednu ze základních funkcí, která ovlivňuje životaschopnost městského historického organismu a udává jeho kvalitu. Pochopitelně, že i v historickém jádru se musí uspokojit potřeby i plánované nároky na spotřebu elektřiny, plynu, tepla, zásobování vodou, informačními médii a v neposlední řadě odvozem pevných odpadů a odvedení ostatních odpadů.

Pro návrhy nového řešení této infrastruktury je zapotřebí vždy shromáždit všechny dostupné materiály, údaje a informace o budovách, bytech a ostatních objektech. Je třeba mimo jiné také sledovat funkční rozlišení technického vybavení v území. V historickém jádru se vyskytují sítě jak celoměstského významu, tak i samotná obslužná síť.

V současné době se již nedá tvrdit, že tento funkční komplex je všeobecně v nedostatečném standardu. Z rozpočtů měst se vynakládá velké množství finančních prostředků na rekonstrukce, zvýšení kapacity, rozvoje a modernizaci stávajících zařízení a sítí. Spíše dochází ke kolizím mezi jednotlivými distribučními společnostmi a vlastníky.

Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje

- Pro kvalitní regeneraci historického města je zapotřebí využívat nejnovější metody při řešení technické infrastruktury. Ve větších městech s výhodou lze využívat koordinovaný způsob pro ukládání všech sítí – kolektorové linie, podzemní chodby. Za zvýšených vstupních nákladů je možné dosáhnout vyšší provozní bezpečnosti a úspor při dlouhodobé údržbě. Problémem je však značná neinformovanost občanů, kteří sotva kdy pochopí, že všechna tato neviditelná vedení pohlcují značné sumy, ale zajišťují jeden ze základních předpokladů pro plnohodnotný život v historickém jádru.

Doprava – základní komunikační struktura, hromadná doprava, doprava v klidu, pěší a cyklistická bezbariérová doprava

V prostoru historického jádra je doprava jednou z funkcí, která podmiňuje provoz funkcí ostatních. Růst městských aglomerací bude klást na dopravu stále vyšší nároky a bude vyvolávat potřeby nových řešení. Neustále se zvyšují požadavky na parkovací plochy. Doprava vyvolává, vzhledem ke svým negativním vlivům, snahu o důslednou diferenciaci urbanistických útvarů a komunikační sítě. Metoda omezení nebo úplného vyřazení dopravy je pouze pasivní cestou ke zjednodušení dopravní situace v jádru. Nový pohled na dopravu přichází se

základním předpokladem metody segregace jednotlivých druhů dopravy, pěší, cyklistické, automobilové a kolejové, a k diferenciaci jednotlivých tras podle zátěže a směru. Při procesu regenerace se nesmí opomenout žádná opatření ke zdokonalení provozu prostřednictvím hromadné dopravy (tramvaje, trolejbusy, autobusy, taxi, apod.). Za každých okolností by měla být zaručena snadná přístupnost historického jádra.

Doprava jako taková se ale neomezuje na samotný provoz, ale souvisí s ní i kvalita provedení dopravních ploch. Je otázkou, zda se jedná o interiér historického města nebo i kvalita provedení také ovlivňuje kvalitu dopravy? Povrch zpevněných ploch a dopravních komunikací by měl být řešený především z hlediska jeho funkčnosti, ale kromě užitkové funkce sem zařadujeme i funkci estetickou, hygienickou a funkci historicko - dokumentační.

Když jsou dostupné informace o původním řešení (zbytky dlažby, fotografie, kresby), je možné přistoupit k rekonstrukci původní situace, případně k náznakové rekonstrukci za použití původních materiálů a respektování změněných funkčních požadavků. Při návrhu řešení zpevněných ploch je často příležitost alespoň touto formou naznačit a prezentovat některé zaniknuté historické stavby, případně kulturně - historické jevy pod terénem. Úplně nové řešení zpevněných ploch v historických prostorech je možné připustit jen v případě výrazné přestavby prostoru, změny jeho charakteru, případně funkce. I v tomto případě je však nutné mít na zřeteli, že architektonicko - výtvarné řešení zpevněných ploch a dopravních komunikací by nemělo potlačit vlastní architektonický výraz objektů a souborů jako celku.

Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje

- V individuální automobilové dopravě vzrostl rapidně počet osobních automobilů a četnost jejich využívání na úkor veřejné dopravy.
- Automobilová doprava se negativně projevuje ve značném přetížení a zahlcování historických částí měst.
- Vzdůstají nároky na kapacitní a bezkolizní prostupnost území, rozšiřují se nové dopravní plochy, vzrůstá podíl negativních vlivů na životní prostředí a obytné prostředí.
- Podle mého názoru, způsob, jakým lze řešit dopravu a parkování v historických částech měst, existuje. Je ovšem založen na striktním a bezvýjimkovém dodržování daných pravidel v území. Právním nástrojem (např. regulační plán, vyhláška apod.) zakotvit prioritu pěších a cyklistů, což předpokládá vytvořit nezbytné podmínky. Řešit soukromé parkování a vytvořit parkovací zóny tam, kde by nenarušovaly strukturu historického jádra a zavést schůdnou (finančně přístupnou, ale časově omezenou) formu placení parkovacích stání. Řešit režim dopravní obslužnosti.

- Nezbytným předpokladem je redukování rychlosti různými způsoby – silniční bariéry, nezbytné hlukové bariéry. Podstatou tohoto řešení je maximálně odlehčit ulice od automobilové dopravy, znepríjemnit pohyb automobilů v historické části tak, aby byl jednodušší, příjemnější a výhodnější pohyb pěšky.

Turistický ruch

Turistický nebo cestovní ruch je dnes velmi diskutovanou otázkou. Nabízí se dilema – je to využití či devastace architektonických památek? Dovolila jsem si v této kapitole nabídnout některé zajímavé postřehy z absolvovaných seminářů, pořádaných v rámci politiky Rady Evropy v oblasti zachování architektonického dědictví.

Opatření pro regulaci cestovního ruchu ve Spolkové republice Německo

Cestovní ruch má negativní dopad na kulturní dědictví. To jsou zkušenosti z Německa. Je zapotřebí varování a současně doporučení při vytváření koncepcí regulace cestovního ruchu v České republice. Bavorsko má dlouhou tradici v oblasti památkové péče a má také velké množství památek. Bavorské ministerstvo obchodu si uvědomuje důležitost cestovního ruchu, a proto vynakládá značné finanční prostředky na udržování, opravy a obnovy významných kulturních památek, neboť tyto akce stimulují cestovní ruch i ekonomiku. Dopad cestovního ruchu může být ale i negativní. Velká střediska jsou schopna absorbovat velký počet návštěvníků, ale v menších sídlech vyvolal cestovní ruch obrovský stavební „boom“, v jehož důsledku ztratilo město částečně svoji identitu. Pozitivním jevem je finanční přínos, ale je tam i negativní dopad. Tím je nebezpečí postupné ztráty identity díky zásahům do stavebního fondu. Dalším příkladem jsou bavorské hrady, které nemohou pojmout značné množství turistů. Je všeobecně známo, že navštěvuje-li památku příliš mnoho turistů, památka chátrá vlivem vlhkosti, prachu a dalších faktorů. Turistika má tudíž jak negativní, tak pozitivní vliv na architektonické dědictví. Česká republika by v tomto ohledu mohla využít zahraničních zkušeností. Modernizace, adaptace a změny musí být integrovány do historického organismu, aby se zachovala jedinečnost historických památek. Pokud památka ztratí svoji originalitu, ztratí i svou přitažlivost pro turisty. Spojnice mezi nároky památkářů a cestovním ruchem je velice úzká, ale realizovatelná, pokud se obě strany budou navzájem respektovat.⁴⁻²⁴⁾

Negativní vlivy cestovního ruchu na zachování architektonických památek v ČR

Dnešní turistika je charakteristická masovostí a organizovaností, koncentrací, větší intenzitou a kratší délkou pobytu. Turistika má i pozitivní stránky: přináší

⁴⁻²⁴⁾ Český Krumlov 1994 - Opatření pro regulaci cestovního ruchu ve Spolkové republice Německo, Michael Kühnenthal, Bavorský zemský úřad pro památkovou péči, Mnichov; vlastní poznámky

poučení, estetický zážitek, popularizuje kulturní hodnoty, je zdrojem příjmů, pracovních příležitostí, vede k rozšiřování nabídky a zpřístupňování dalších památkových objektů. Negativní dopady jsou přímé: nadměrné opotřebování památek používáním fotografických blesků, vysokou koncentrací návštěv, jež je provázena klimatickými šoky.

Ale horší jsou škody dlouhodobého charakteru a těmi jsou ztráta autenticity a kontextu. Z hlediska ochrany památek je ideální pravidelná údržba objektů. Pokud se po dobu několika desetiletí neudržovaly, nezbyvá nic jiného než obnova. Mezi nejhorší zásahy patří zachování fasády a kompletní přebudování interiérů. Ztráta kontextu znamená změnu prostředí památek. Jaké vlastně jsou teoretické možnosti řešení ochrany a záchrany objektů. Radikálním řešením je zákaz vstupu nebo umožnění vstupu pouze vybranému publiku, oboje je nereálné. Druhá, rovněž nepřijatelná možnost, je rezignovat a obětovat některý objekt, aby se zachránily další. Jediná reálná možnost je regulace, omezení nejvíce devastující masové turistiky. Realizovat ji lze např. uzavřením některých objektů pro veřejnost nebo zavedením speciálního režimu, např. nutnost se předem objednat, vstup pouze pro omezený počet návštěvníků, rozložení počtu návštěvníků zavedením tzv. časových vstupenek. Zvýšení vstupného se ukázalo jako neefektivní. Důležitým prvkem je otázka publicity, kterou je nutno nasměřovat správným směrem, tj. obohatit nabídku. Základním úkolem je vyřešit přímé napojení fondu národní kultury na příjmy z cestovního ruchu, aby se prostředky dostávaly zpět ke kulturně historickým objektům. Vlastníci objektů se snaží, aby mohli sami hospodařit s prostředky, které tyto objekty vydělávají. Ale v kulturním státě je nezbytná dohlížecí funkce státu nad kulturním dědictvím.⁵⁻²⁵⁾

Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje

- Zápory turistického ruchu - nebezpečí ztráty identity památky, zásahy do stavebního fondu (styl fasádismu - nejde pouze o záchranu fasád - budovy jsou organismy, kde nelze vytrhnout vnitřek a nechat fasádu - to je krok k demolicím - budovy jsou oběťmi turismu), památky se mohou opotřebovat, je nutná častá oprava památek. Nyní už si lidé uvědomují tuto situaci.
- Důležitou otázkou jsou negativní stránky turismu v Praze - ubývá bydlení, vznikají hlavně zařízení cestovního ruchu, velký počet automobilů (10 x se zvýšil cestovní ruch), jsou tendence k makrokapacitám. Nástroje, kterými se tyto nešvary dají zamezit jsou - územní plán města - globální plán, kde by byly zakotveny všechny poznatky. Dále místní vyhlášky, které nejsou pouze v Bavorsku, ale i jinde. Náš problém je, co se týká záležitostí jednotlivých spolkových zemí, tam vyhlášky fungují.

⁵⁻²⁵⁾ Český Krumlov 1994 - Jiří T. Kotalík, katedra teorie a dějin umění AVU, Praha; vlastní poznámky

- Pozitivní dopad turismu - mají-li historická centra přežít, musí být vhodná infrastruktura. Změny (adaptace, modernizace) je třeba integrovat do historického organismu a zachovat identitu (pouze fasády - ztráta identity). Historické město by mělo vypadat starobyle!
- Negativní vlivy - trofejní turistika - věc společenské prestiže - turistický byznys. Masovost, větší intenzita a kratší pobyty udávají zběsilé tempo (nejde o to památky poznat, ale pořídít záznam); dnešní turista není připravený, nechá se manipulovat cestovními kanceláři, nabídkami, nechá se unášet davem, je náročný - na suvenýry, jídlo, hygienické potřeby.
- Návrhy regulace na omezení nejméně devastující masové turistiky: speciální režim - předem má být dohodnuta návštěva (např. vila Tugendhat v Brně, Ježkův pokoj v Kaprově ulici v Praze); časové vstupenky - nevýhoda prostoje; zvýšení vstupného nic neřeší; obohacení nabídky - ne na stejná místa, rozptýlení v místě a v čase - po celé ČR; dopravou - zamezení přímému příjezdu k památce.
- Finanční prostředky - peníze, které se získají turismem, se musí opět vrátit pro tyto služby a účely - Fond národní kultury. Za obraz města jsou ale zodpovědní hlavně obyvatelé města. Samostatné hospodaření s financemi je vítáno. Musí být garantováno v legislativě.

Zeleň a vodní prvky

V historických urbanistických strukturách, při její obnově a spoluvytváření současného životního prostředí má zeleň především význam hygienický a architektonicko - estetický. Architektonický a estetický význam zeleně spočívá v tom, že doplňuje architekturu prostorů, zjemňuje měřítko a prostorový dojem, dotváří architekturu barevně.

Obnova stávající a výsadba nové zeleně je možná pouze na základě analýzy jejího současného stavu, a to jak z hlediska dendrologického, tak i vztahu k slohovému výrazu prostředí. Zvláště citlivě je třeba přistupovat ke stávající vysoké zeleni, aby v rámci principu vytvoření jednoty slohového výrazu prostředí, nedocházelo k „puristickým“ úpravám. Většina vzrostlé zeleně, i když byla vysazená v nedávné minulosti, se nejednou stala charakteristickou součástí prostředí a její neuvážené odstranění by vedlo k porušení místotvorných vztahů a identity prostředí. V případě slohové rekonstrukce vybraných prostorů se však nevyhneme ani jejímu odstranění, a to především v případech, když i z hlediska druhovosti je její existence neopodstatněná.

Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje

- V historických jádrech jsou jisté možnosti zatravnění a zazelenění vytipovaných ploch, postupná realizace zazelenění parkovacích ploch. Nesmí ovšem vzniknout ohrožení prostorových kvalit ani výrazu historických jader. Ve většině případů však zeleň tvoří spojovací prvek architektury a prostředí.

- Velké rezervy nabízí prostory vnitrobloků a doprovodná zeleň ulic. Zde se předpokládá důsledná údržba.
- Veřejnou zeleň v historických částech města často vytvářejí také zahrady historického původu. S ohledem na vysokou hodnotu této zeleně je důležité dodržovat určité zásady: historické zahrady musí zůstat neoddělitelným celkem s historickým objektem; při údržbě je třeba respektovat památkovou hodnotu zahrady; je třeba zvážit měřítko zahrady pro její využití; respektovat provozní a prostorové vztahy s okolním městem a krajinou.
- Významným prvkem městské zeleně u většiny historických měst jsou hradební okruhy.
- Zajištění funkce vody je mnohdy velmi oživujícím elementem, který zajišťuje pocit pohody a klidného prostředí.

Urbanistický interiér – městský mobiliář, drobná architektura, uliční fasády

Drobná architektura a městský mobiliář

Obnova urbanistických interiérů musí počítat i se zachováním a obnovou historických plastik, fontán a drobné architektury. Mnoho prvků drobné architektury bylo v minulosti z různých příčin zničených, rozebranych případně přemístěných. Součástí obnovy historických prostorů a jejich rehabilitace je proto i navrácení zachovaných plastik na jejich původní místo, případně jejich rekonstrukce, pokud je to nevyhnutelné z hlediska celkové kompozice, funkce a charakteru prostoru.

Městské prostory je zapotřebí současně doplnit o funkčně a výtvarně hodnotný mobiliář - osvětlení, lavičky, odpadkové koše, mobilní zeleň, informační systém, sloupky s řetězy, stojany pro kola, přístřešky nejrůznějšího druhu, drobnou plastiku apod. Všechny tyto zdánlivé drobnosti jsou nevyhnutelné z hlediska funkce jednotlivých prostorů a zároveň vytvářejí konečný obraz prostorů - jeho interiér. Jejich výtvarné řešení (materiál a tvarově - konstrukční řešení) musí proto vycházet ze všeobecných zásad obnovy historických souborů, v návaznosti na architektonicky - slohové charakteristiky a funkční potřeby řešeného prostoru.

Nejdůležitější součástí městského mobiliáře jsou prvky osvětlení. V minulosti se osazovaly především na základě výpočtů světelné intenzity daného prostoru, což při použití historického mobiliáře logicky vedlo k jeho početnému znásobení. V současnosti se větší důraz jak na intenzitu osvětlení klade na otázku estetického působení prvků, které jsou osazované podle původních situací a požadovaná světelnost je dosahována připočítáním světelnosti iluminace a osvětlení výkladů.⁶⁻²⁶⁾

Barevnost fasád v historických sídelních strukturách

Když vycházíme z faktu, že většinu informací v okolním světě nám zprostředkovává zrak, tj. barevné vidění, je zřejmé, jakou významnou roli sehrává i při architektonických objektech v celém komplexu optických vlastností právě

⁶⁻²⁶⁾ Workshop Třebíč 1997

jejich barva. Je to jeden z prostředků architektonické kompozice, jenž plnohodnotné využití je stále ještě předmětem výzkumů, takže představuje velmi komplexní problematiku. Z trojúhelníku základních vztahů člověk - barva - prostředí, s přiřazením složky historický objekt, je evidentní jeho šířka - přítomnost faktorů subjektivních, vzájemné propojování poznatků jak z nauky o barvě, fyziky, fyziologie, psychologie, estetiky, tak i z architektonické kompozice, sémantiky, dějin a vývoje architektury a umění, teorie a obnovy památek, výsledků stavebních a umělecko - historických průzkumů. Jde o problémy od detailů až po vztahy objektu k okolí v urbanistickém měřítku. Nezanedbatelnou úlohu sehrávají aspekty sociální, kulturní a regionální podmíněnosti, tradice, klimatické podmínky i praktické otázky (údržba apod.).

Barevnost jako součást povrchové úpravy stavebních objektů má svoji hodnotu dokumentární i estetickou, je výtvarně i psychologicky velmi účinná, proto může značně ovlivnit vzhled historických objektů.

Problémy řešení a syntéza předpokladů rozvoje

- Je nutné vytvořit pozitivní obraz pro obyvatele i návštěvníky historických měst tak, aby se města stala přátelskými a příjemnými, do kterého se lidé budou rádi vracet. Proto je nutné zahrnout do v plánů strategie rozvoje měst vylepšení veřejných prostranství, aktivovat významná místa, dominanty a památkové objekty. V této fázi je rozhodující, aby veřejnost byla přizvána a měla možnost vyjadřovat se k této činnosti. Zvýší se tím důvěra k plánovacímu procesu a dá se lidem motivace pro tvorbu hodnotného prostředí.

C) CÍL PRÁCE

POZNÁMKA: Výběr příslušných kapitol disertační práce

Chránit historické dědictví, pečovat o ně a citlivě na ně navazovat by mělo být samozřejmým požadavkem dnešní doby. Přesto bylo toto památkové dědictví v průběhu minulých let vážně ohroženo jak zanedbáním údržby, tak i fyzickou likvidací. Prostředky vydané na památkovou obnovu byly pokládány za luxusní položku, na kterou lze uvolnit peníze až po splnění potřeb naléhavějších. Ovšem atraktivita památek se totiž promítá jednak do - nyní velice rozšířeného - cestovního ruchu, ale především do prosperity souvisejících služeb, do rozšíření pracovních příležitostí i koupěschopné klientely ve městě. To vše by mělo zajišťovat i městským pokladnám bohatší zdroje. Přesto ochranu historického dědictví nelze omezit na oblast cestovního ruchu. K ochraně památek by nás mělo vést vědomí morální odpovědnosti, snaha vytvořit pro obyvatele města důstojné prostředí a vtisknout městům kulturní tvář. Tuto odpovědnost by jistě měli cítit všichni občané, především však leží na zastupitelských orgánech našich měst.

Současná péče o památky by se měla držet určitých zásad. Je nutné prodloužit život památky bez negativních zásahů do její kulturní hodnoty, respektovat

individualitu památky, její vznik, formu, původní hmotu, tvůrčí projev autora a v neposlední řadě zachovat i prostředí památky. Je také důležitá pečlivá rozvaha o zajištění fyzických a výtvarných funkcí památky. Dodatečná změna využití přináší nemalé problémy, ať už jsou to zásahy do hmoty, stavební dispozice nebo prostorové skladby. Víme, že není možné zachovat památce původní funkci z doby jejího vzniku, protože se mění životní styl a potřeby společnosti i soukromých osob. A proto zde hraje velice důležitou roli památková péče. Jedním z jejich úkolů je také hledat nové využití památek a jejich náplně, uspokojující vyšší zájem v organismu města nebo i celé krajiny. Nechrání se totiž pouze jednotlivé objekty, ale celé jejich skupiny, které tvoří obraz města, mají vliv na modelaci terénu a tím i kvality naší krajiny a celkového prostředí.

Územní ochrana kulturních památek se rozvíjí postupně od 50. let a nabývá povahy ochrany urbanistických nebo krajinných celků. Do dnešní doby je prohlášeno: 40 městských památkových rezervací,
61 vesnických památkových rezervací,
10 archeologických rezervací.

Nejnovější kategorie památkové zóny se prohlašují od 70. let. V současnosti je: 209 městských památkových zón,
164 vesnických památkových zón.

Nejnovější ochrannou jsou krajinné památkové zóny, kde se ochrana vztahuje na člověkem přetvořenou krajinu a sídla v ní. Krajinných památkových zón je 17. Kolem mnoha památkových rezervací a památkových zón existují ochranná pásma. V oblasti archeologie existují dále archeologická naleziště a území s archeologickými nálezy.

V posledních letech byly naše památky a jejich ochrana povýšeny na světovou úroveň zařazením některých památek a památkových rezervací nebo zón do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Jsou to celá historická jádra Prahy, Českého Krumlova, Telče, Kutné Hory, areál poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou, katedrála Nanebevzetí panny Marie v Sedlci u Kutné Hory, Lednicko – Valtický areál a vesnická památková rezervace Holašovice u Českých Budějovic.. Jak je zřejmé, většina světových památek u nás jsou urbanistické celky nebo jejich části.

D) ZVOLENÉ METODY ZPRACOVÁNÍ

POZNÁMKA: Výběr příslušných kapitol disertační práce

PRŮBĚH ŘEŠENÍ - ANALYTICKÁ ČÁST

Doktorandské studium a závěrečná disertační práce je výsledkem dlouhodobého zájmu o kulturní památky, který se odrazil posléze i na mém zaměstnání. Výzkumný ústav výstavby a architektury a později Ústav územního rozvoje mi umožnily se danou problematikou zabývat opravdu důkladně.

Samostatné řešení úkolů se zaměřením na památkovou ochranu kulturních hodnot a zachování kvalitních urbanistických souborů, to byly stěžejní problematiky. Velkým přínosem pro moji práci byla i spolupráce s pracovní skupinou pro regeneraci MPR a MPZ při Ministerstvu hospodářství a Ministerstvu kultury ČR v Praze. Pozdější vedení výzkumného úkolu - Zpracování územně plánovací dokumentace pro městské památkové rezervace a městské památkové zóny završovalo Ministerstvo pro místní rozvoj. Všechny teoretické úvahy nyní mohou zúročit při občasných konkrétních projekčních pracích okolo historických památek.

Snažím se v práci: postihnout kladné i záporné tendence našich historických měst, přístupy, jak lze zamezit vzniku monofunkčních, izolovaných nebo neživých celků. Popsat oblasti, které jsou prioritní pro zachování kulturních památek, kulturně - historického prostředí. Postihnout problematiku ochrany a obnovy památek a sídelních struktur s městskou památkovou rezervací nebo s městskou památkovou zónou. Ukázat snahu, jak lze probudit historická města natolik, aby se stala organickými součástmi sídel, se svojí unikátností a jedinečností. Vyzvednout faktory, které vedou ke zlepšení životního prostředí historických měst cestou regenerace nejen hmotné struktury, ale současně i veškerého života v nich.

Na počáteční teoretické kapitoly navazuje konkrétní řešení problematiky regenerace historických struktur. Práce ukazuje konkrétní postupy a výsledky regenerace historických měst u nás i v zahraničí, včetně analýzy navrženého řešení. Závěrečné zhodnocení práce ukáže další možnou cestu perspektivního a životaschopného vývoje v historických částech měst.

K obohacení práce jsou využity fakta, zkušenosti a informace ze zahraničí, získané jak z odborných přednášek, tak i soukromých cest. Zajímavá a jistě i pro nás poučná je ochrana kulturního dědictví Norska. Pochopitelně jsou zde rozdíly, které jsou dány samotným charakterem země a měst zde vůbec, ale přístup je pro nás opravdu inspirativní. Přínosem bude snad i překlad těchto materiálů z norského originálu. Uvedení tvorby a přístupů k regeneračnímu procesu v zahraničí jsou pro tuto problematiku užitečné zvláště při vyhodnocení zkušeností, inspirace, popřípadě aplikovatelnosti v našich podmínkách. Neméně zajímavé a přínosné by mělo být objasnění probíhající transformace územního plánování při obnově historického sídla, forma regulačních plánů – to je také jedna ze stěžejních kapitol výzkumu.

SYNTÉZA PŘEDPOKLADŮ VYUŽITÍ

Shrnutím celé práce předpokládám:

- publikování textových i obrazových výsledků práce (odborné časopisy např. Urbanismus a územní rozvoj),
- případné uspořádání přednášek na dané téma,
- možnou spolupráci na vytvoření kvalitní databáze kulturních památek a kulturního prostředí s využitím výpočetní techniky,

- poskytnutí překladu „Trehusbyen - Plánu kulturních památek Stavangeru 1994 - 2005“ příslušným organizacím pro tvorbu nových metodik a nových přístupů v oblasti ochrany památkově chráněných měst,
- možnou komunikaci s Komisí pro regeneraci městských památkových rezervací a městských památkových zón pod záštitou Ministerstva kultury ČR.

E) Hlavní výsledky práce

POZNÁMKA: Výběr příslušných kapitol disertační práce

JAK DÁL, JAK JINAK, JAK LÉPE – ZÁVĚREČNÉ DOPORUČENÍ

Závěrem této předkládané práce bych si dovolila shrnout nebo spíše, podle mého názoru, vypíchnout některé nejvýznamnější faktory, které ovlivňují soudobý proces regenerace historických měst a to nejen městských památkových rezervací a památkových zón.

- Neposuzujme historické jádro jako samostatný funkční celek. Je to součást organismu města, hodnotný svou jedinečností a unikátností.
- Zamezme další separaci a degradaci historických souborů. Nesetkáváme se s tímto jevem málo.
- Pochopme, že regenerace historických jader měst není regenerací hmotné struktury, ale regenerací života v nich.
- Zaveďme konkrétní odpovědnost jednotlivců za konkrétní činy.
- Odstraňme dlouhotrvající nedostatky v legislativě a hlavně v samotném zákoně o památkové péči. Už samo vymezení pojmu památka, či jednoznačné stanovení vztahu vlastníka a dotčených orgánů státní správy je nejasné a nedostatečné.
- Vnímejme památky jako váženou položku v územním plánování. Proto je nutné zkvalitnit a zdokonalit systém jejich registrace – viz příklad Norska.
- Považujme za nejlepší způsob využití historických budov ten účel, ke kterému byly původně postaveny.
- Vězme, že hlavní zásadou je pravidelná údržba historických objektů a historického prostředí, která je méně nákladná, než jednorázová generální oprava po dlouhé době – viz zkušenosti nejen z Velké Británie.
- Omezme práva vlastníků ve smyslu změn na historických objektech a ve smyslu veřejného šetření (co s objektem chce okolí) – viz zkušenosti z Francie.
- Nepodceňujme kulturní dialog.
- Podpořme základní cíl regenerace – vytvořme kvalitní možnosti pro různorodé bydlení.
- Nevyžadujme striktní vyloučení dopravy z historického centra, pokud je cílem město pro běžný život. Rozlišujme ale režim návštěvníků a obyvatel – viz dobré zkušenosti z Francie a Norska.

- Řešme bolestnou dopravu v historických částech města tak, že zneprůjemníme pohyb automobilů redukováním rychlosti, silničními bariérami, časovými režimy. Zajistíme jednodušší, příjemnější a výhodnější pohyb pěšky a tím i oživení historického jádra.
- Dejme pozor na negativní dopad cestovního ruchu v historických městech. Mohlo by dojít k postupné ztrátě identity a jedinečnosti kulturního prostředí – viz příklad z Německa, u nás centrum Prahy, Český Krumlov.
- Unifikujme územně plánovací dokumentaci. Je to nutné jednak ve smyslu srovnatelnosti a jednak pro kvalitní orientaci v území – viz příklad Norska.
- Zjednodušte grafickou část územně plánovací dokumentace historických měst, aby měla lepší vypovídací schopnost. Důraz na jednoznačné verbální vyjádření odstraní konflikty.
- Zpracováváme územně plánovací dokumentaci tak kvalitní, aby se v budoucích etapách prováděla pouze její revize a nevytvářely se stále opakovaně nové nákladné dokumenty.
- Využijme současné výpočetní techniky a digitalizovaných map pro vytvoření vazby kvalitní databáze památek na územní plán města, cenovou mapu, katastr nemovitostí a informační systém města .
- Považujeme za nezbytné vydávat územně plánovací dokumentaci jako široce dostupnou a srozumitelnou publikaci. Jen tak lze dosáhnout zvýšeného zájmu o území – viz dobré zkušenosti z Holandska, Norska.
- Podporujeme vhodnou výchovu na školách. Historická města mohou přežít pouze tehdy, pokud bude nutnost obnovy chápána nejmladšími generacemi.
- Držme se všeobecné zásady v oblasti památkové péče – úspěšné příklady se šíří velmi rychle.
- Uvědomme si, že bez nadšení, pouze pod tlakem omezujících nařízení, kde se péče o památky redukuje jen na otázku finančního zisku, není možné uskutečňovat ochranu historických hodnot.
- Snažme se vytvořit pozitivní obraz historických měst jak pro obyvatele, tak i pro návštěvníky, aby se města stala přátelskými a příjemnými. Proto je nutné při činnostech v území aktivovat veřejnost.
- Uvědomme si, že ochrana historických měst se týká svých obyvatel. Proto je nutné, aby byly podpořeny jejich názory a jejich účast v procesu návrhu i tvorby tohoto území.
- Snažme se docílit toho, aby obyvatelé nebyli ke svému okolí lhostejní.
- Zkusme participativní přístup k veřejnosti, ověřený již v řadě zemí před více než 20 lety. Tam, kde se v rámci regenerace města objeví drobnější věci – krátkodobé záležitosti a kde je vidět změna k lepšímu, lidé začnou mít zájem.
- Nacházejme kompromisy. Chceme-li chránit památky, musíme rozumně rozlišovat mezi fundamentalismem památkářů a egoismem mnohých technokratických architektů.

F) ZÁVĚR

Historická jádra většiny evropských měst prožívají v posledním desetiletí renesanci. Vzrůstá jejich společenský význam a tím i komerční aktivita. Zároveň rychle stoupá počet návštěvníků a mění se požadavky na funkční využití historických center. Dobře fungující atraktivní historická jádra se stávají významným atributem v celoevropské soutěži měst.

V našich podmínkách již není možné, neustále se 10 roků, po tzv. sametové revoluci zaobírat tím, jak historická města zdevastoval komunistický režim ve smyslu fyzického zničení hodnot. V podstatě hlavním problémem je morální devastace, kterou nelze v dohledném období napravit. Veškerá aktivita bude vždy pocházet z lidí. Veškeré úspěchy uplynulých deseti let, všechno, co se podařilo, památky, které se vrátily zpět do každodenního života, mají nové kvalitní využití ve prospěch svého majitele i svého okolí a zachovaly si svoje hodnoty - to vše vzniklo především z podnikavosti, ochoty, vstřícnosti a vzájemného porozumění jednotlivých osob. Všechny strany, zainteresované v tomto procesu si musí uvědomit, že žádné zákony, vyhlášky a paragrafy, podpůrné programy, státní dotace či jiné nástroje za ně nevyřeší hlavní problém - čekat, že něco přijde samo, tak, jak tomu byli zvyklí v totalitním režimu. Tyto nástroje mohou pouze napomáhat. Každý musí začít sám u sebe a chtít něco zlepšit nejen ve svůj prospěch, ale i ve prospěch svého okolí. Ovšem ne proto, že je to nařízené, ale proto, že sám chce. To je právě to, čím nejsou v takové míře postiženy země, které nezažily komunistický režim a mohly cca 1/2 století budovat něco, co zde chybí. Památky, hodnoty i jiná dědictví jako takové, jsou pochopitelně podobné, ovšem přístup a myšlení lidí je poněkud odlišné. Chybí zde jakési povědomí, úcta k hodnotám, k tradicím, to o čem se neustále píše, o duchu místa - *geniu loci* - nemluvě. A problém je v tom, že nelze chtít po generacích, které to nevidí v praxi, aby se něčemu takovému z ničeho naučili. Proto je možné tvrdit, že pomyslný ideální stav přijde později. Ovšem nesmí chybět elán, optimismus, třebaže to tak nevypadá.

Jediná cesta, kterou je možné dosáhnout pozitivních výsledků a úspěchů v celém procesu nejen ochrany památek, případně i jiných činností, jsou tvrdé postihy, sankce za nedodržení daných pravidel. Ta jsou dána v případě ochrany památek a regeneračních procesů kvalitní přípravou a dokumenty rozvoje území. Pokud se nepřistoupí na možná razantní, ale jistě účinný systém, nelze v podstatě vytvořit žádné nové hodnoty. Lidé si musí zvyknout na to, že odborníci v souladu s jejich potřebami a za přispění jejich připomínek a požadavků rozhodnou za ně, ovšem v nejlepším úmyslu. Ne, že jim někdo něco nařídí. Potom může fungovat systém postihů a sankcí, protože je zcela přirozený a lidský. Všude ve společnosti vždy existoval a bude existovat nějaký řád, kterému je nutné se podřídit. Pokud tento řád není, je společnost živelná a nelze dosáhnout žádoucích výsledků.

Územní plánování by mělo zajistit možnost předcházet nežádoucím vlivům na kulturní hodnoty území, včetně kulturních památek. Mezi tyto nežádoucí vlivy zařazujeme nebezpečí pro existenci hodnotných objektů, nebezpečí expanze funkcí

a z toho plynoucí ztrátu rozmanitosti. Pokud se ovšem zajistí, že území bude obývat průměrný sociální vzorek obyvatel - pochopitelně ne pouze mladé rodiny, ne pouze důchodci, ne pouze movití, ne pouze střední vrstva, ne pouze studenti, ne pouze rómové apod. - poskytne to možnost k tomu, aby taková rozmanitost všech funkcí vznikla přirozeně sama. Je jasné, že sociální struktura ovlivňuje a řídí městskou strukturu a tím i vznik kultivovaného využití historického životního prostředí a celkového organismu města.

During the last decade, the historic centers of many European cities have been experiencing a renaissance. Their societal importance has been increasing and thereby commercial activity as well. Along with this, the number of visitors to these cities is quickly rising, and therefore the demands for usage of their historic centers are changing. Well-functioning, attractive historical centers are becoming an important factor in the competition of cities across Europe.

In our conditions, it is no longer possible, 10 years after the Velvet Revolution, to return constantly to the issue of the devastation that the communist regime left behind in historical centers, in the sense of physical destruction of their cultural value. At root, the main problem is moral devastation, which cannot be repaired in the foreseeable future. Initiatives can only come from people. The last ten years have brought successes – monuments that have been returned to everyday life, bringing new, quality uses to the advantage both of their owners and of their surroundings, while retaining their cultural value. But such successes have been arisen primarily from the will, readiness, hard work and mutual understanding of individuals. All parties in this process must be aware that no legislation and directives, support programs, state subsidies or other methods can solve the key problem – the national habit of waiting for things to “come on their own”, as we were accustomed to under the communist regime. Such tools can only be an aid. Each person involved in this issue must start from him or herself and must want improvements not only to his or her advantage, but also to the advantage of his or her surroundings. But not due to orders from above – rather, from his or her own will.

This is precisely the attitude that is lacking here, but not in countries that did not experience a communist regime and could spend the last approximately 50 years developing something that is missing here. Their actual monuments, values, and heritages in these countries are similar to ours, understandably; the approach and thinking of these peoples is, however, different. Here, a certain awareness of this issue is missing; also missing is respect for values and traditions, not to mention the “genius loci” of which so much has been written. The core problem lies in the fact that generations that have not seen this approach in practice cannot realistically be expected to learn it from nowhere. Therefore we can say that our imagined ideal state is a question of the future. Yet we must leave room for elan and optimism, even though they seem, at the moment, out of place.

The only path by which positive results and success can be reached in the entire process of monument preservation and/or related activities is a set of severe penalties, sanctions for disobeying regulations in this field. In the case of monument preservation and regeneration processes, such regulations are the result of quality preparation and of the application of territorial-planning documents. If such a system – which may seem severe, but is certainly effective – is not put in place, no new cultural value can be created. Citizens must become accustomed to the fact that experts, in harmony with citizens' needs and using their suggestions, will decide in their place, with the best of intentions. This must replace the notion of “decisions from above.” Then a system of penalties and sanctions becomes workable, because its basis is natural and human. Everywhere in society, there has always existed and will exist a certain natural order, which must be obeyed. If no such order exists, society is still untamed, and no favorable results can be reached.

The proper aim of territorial planning is to provide for the avoidance of unfavorable influences on culturally valuable territorial elements, including cultural monuments. Such unfavorable influences include dangers to the survival of valuable constructions, the danger of expansion of a culturally valuable territory's functions, and the linked danger of loss of diversity. If, however, it is found that such a territory will be inhabited by a socially representative group of inhabitants – not only young families, not only retired persons, not only the propertied, not only the middle class, not only students, not only Romany, etc. – then a possibility exists for diversity of functionality to arise naturally. It is clear that the social structure affects and drives the structure of the city, and thus the rise of cultured usage of the historical environment and the city's over.

G) LITERATURA

POZNÁMKA: Výběr příslušných kapitol disertační práce

Publikace

- BAŠE MIROSLAV * Regenerace centrálních částí měst (metodická studie), MVT ČSR a SÚRPMO Praha 1980, 165 stran
- Baše Miroslav * Základní předpoklady regenerace centrálních částí měst historického původu, SÚRPMO Praha 1982
- HIORNS FREDERICK R. * Town-building in history an outline review of conditions, influences, ideas, and methods affecting „planned“ towns through five thousand years, London 1956, 443 stran
- HLOBIL IVO * Teorie městských památkových rezervací
- HOFMAN JEŠEK * Ochrana památek, Praha 1921, 174 stran
- KIBIC KAREL * Kategorizace historických měst v českých zemích, sborník památkové péče, Praha 1973
- KLIMEŠ LUMÍR * Slovník cizích slov, SPNP Praha 1983, 816 stran
- KOLEKTIV AUTORŮ * Paměť měst, Městské památkové rezervace v českých zemích, Praha 1981, 407 stran

- KOS JOSEF * Vady, poruchy, údržba a změny staveb, VUT Brno 1980, 224 stran
- KOŠATKOVÁ BLANKA, HALOUZKA PETR * Almanach Programu městských památkových rezervací a městských památkových zón, Praha 1996, 176 stran
- KRÍŽ MILAN * Ochrana památek architektury I., VUT Brno 1985, 216 stran
- KRÍŽ MILAN * Rekonstrukce a ochrana památek II., VUT Brno 1989, 217 stran
- KUČA KAREL * Památky Brna, Brno 1989, 183 stran
- PAVLÍK MILAN A KOL. * Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek, ČVUT FA, Praha 1998
- RIEDL DUŠAN * Rekonstrukce historických jader měst, VUT Brno 1987, 78 stran
- ŠTORM BŘETISLAV * Základy péče o stavební památky, Praha 1965, 98 stran
- TUNKA MARTIN * Utváření urbanistických prostorů v obytném prostředí, VÚVA Praha 1985, 106 stran
- VESELÝ JOSEF, AUERMÜLLEROVÁ LENKA * Rekonstrukce a ochrana památek, VUT Brno 1986, 188 stran
- VOŠAHLÍK ALEŠ * Památkové hodnoty měst a teorie jejich ochrany
- VOŠAHLÍK ALEŠ, IVO HLOBIL, PETR KRATOCHVÍL * Památky vašeho města jsou váš kapitál, památkové aspekty regenerace historických částí měst, Pracovní skupina pro regeneraci MPR a MPZ ČR při VÚVA a MH ČR Praha 1993, 70 stran
- VOŠAHLÍK ALEŠ, SEDLÁKOVÁ DAGMAR * Almanach Programu městských památkových rezervací a městských památkových zón II., Praha 1997, 140 stran

Zákony a vyhlášky

- Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (tímto zákonem se ruší zákon č. 22/1958 o kulturních památkách)
- Zákon 425/1990 Sb., o okresních úřadech (je jím modifikovaný zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči)
- Nařízení vlády ČSR č. 66/1971 Sb., o památkové rezervaci v hlavním městě Praze
- Nařízení vlády ČSR č. 55/1987 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky
- Nařízení vlády ČSR č. 54/1989 Sb., o prohlášení území historických jader měst Kolína, Plzně, Brna, Lipníka nad Bečvou a Příboru za památkové rezervace
- Nařízení vlády ČSR č. 112/1991 Sb., o zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky
- Nařízení vlády ČR č. 443/1992 Sb., o prohlášení území historického jádra Františkovy Lázně a území pevnosti Terezín za památkové rezervace
- Vyhláška Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 475/1992 Sb., o prohlášení území bojiště bitvy u Slavkova za památkovou zónu
- Vyhláška č. 476/1992 Sb., o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny
- Vyhláška č. 484/1992 Sb., o prohlášení lednicko - valtického areálu na jižní Moravě za památkovou zónu
- Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, dle vládního usnesení č. 209/1992 Sb.
- Program záchrany architektonického dědictví, dle vládního usnesení č. 110/1995 Sb.
- Program restaurování movitých kulturních památek, dle vládního usnesení č. 426/1997 Sb.

Sborníky

- Limity využití území - celostátně platné limity * Zdeněk Přikryl a kol., Ústav územního rozvoje, Brno 1995)
- Nový život ve starých městech * RID Centrum Ústavu územního rozvoje, Mezinárodní federace pro bydlení a plánování (IFHP) a Odbor památkové péče Ministerstva kultury ČR, Třebíč 1997, 56 stran
- Ochrana památek moderní architektury * Sborník referátů přednesených na celostátní vědecké konferenci v Brně, březen 1970, KSSPP Brno 1972, 95 stran
- Plánování a rozvoj památkově chráněných území * RID Centrum Ústavu územního rozvoje, Mezinárodní federace pro bydlení a plánování (IFHP) a Odbor památkové péče Ministerstva kultury ČR, Kutná Hora 1996, 19 stran

Časopisy a novinové články

- Územní rozvoj * Ústav územního rozvoje Brno, MH ČR, 1/1996
- Urbanismus a územní rozvoj * Vision Planet - ČR, 6/1998
- ABITARE - Praha * Modern Prague and other sites, 6/1997
- Haló Brno * Programové prohlášení Rady města Brna pro volební období 1998 - 2002, 7/1999
- Noviny Jihlavské radnice * Strategický plán ekonomického rozvoje města Jihlavy, 7/1999
- Moderní obec * Zachránit kulturní dědictví, 9/1995
- Zpravodaj MČ Brno - střed * Územní plán městské památkové rezervace - koncept 1995 - 1996, ročník V – 4/1996
- Zprávy památkové péče * Tvorba regulačního plánu pro Telč, LIV/1994

Internetové stránky

<http://www.system.cz>
www.system.cz/jihlava
www.krm.cz
www.brno-city.cz

www.brno-city/region/jihlava, znojmo, olomouc, telc, boskovice, jaromerice,
zdar, namest, prostejov.cz
www.smocr.cz – czech cities
www.mesta.cz/ - Města a obce online

Ostatní

- ZDENKA HLADIŠOVÁ, HANA ŠIMKOVÁ * Metodický podklad pro zpracování regulačního plánu MPZ a jejího OP ve městě Šumperk, VÚVA Brno, 1993
- HANA ŠIMKOVÁ * Vzor zpracování charakteristiky a regulace územní jednotky, VÚVA Brno, 1993
- Fylkeplan for kulturminner * Utgitt av fylkeskulturstyret i Rogaland 1989, del 1 og 2
- Trehusbyen * Kulturminneplan for Stavanger, Kommunedelplan 1994 - 2005
- HANA ŠIMKOVÁ * Seminární práce - Problematika ochrany a obnovy památek období secese a moderní architektury; širší vývojové souvislosti, současný stav teorie a praxe, námět pro další vývoj disciplíny (předmět Problematika ochrany a obnovy památek, 6 -9/93)
- HANA ŠIMKOVÁ * Seminární práce - Problematika sochařského umění, řemesla a vývoje sochařských technik (předmět Výtvarné dílo v architektuře, 11/94 - 2/95)
- HANA ŠIMKOVÁ * Seminární práce - Střešní konstrukce v průběhu vývoje architektury (předmět Konstrukce v architektuře, 11/96 - 2/97)

H) AUTOROVO CURRICULUM VITAE

Hana Šimková, narozena 3. července 1968 v Jihlavě. V roce 1982 ukončeno základní vzdělání; **1982 – 1986** studium na Střední průmyslové škole stavební v Třebíči, obor pozemní stavby; **1986 – 1991** studium na Vysokém učení technickém v Brně, Fakulta architektury, obor architektura, ukončené diplomovou prací na ústavu rekonstrukcí a památek a získaným titulem inženýr v oboru architektura.

Profesionální praxe: **1992 – 1993** asistentka ústavu kreslení a modelování na Fakultě architektury VUT v Brně – příprava přednášek pro výuku kreslení a modelování v ateliéru Prof. akad. soch. Vladimíra Preclíka. **1993 – 1994** výzkumný a vývojový pracovník na oddělení měst a regionů ve Výzkumném ústavu výstavby a architektury – spolupráce na metodách prostorového plánování, metodice pořizování a tvorby regulačního plánu, např. městská část Brno - Medlánky, metodika pro regulační plán MPZ Šumperk; spolupráce na úkolu a publikaci Církevní stavby, spolupráce na přípravách publikací řady Program obnovy vesnice, spolupráce na řešení problematiky bývalého vojenského prostoru Mladá - metoda pro hodnocení atraktivity veřejných prostorů, rozvaha o druzích a kapacitách občanského vybavení pro modelové území o počtu 10 tis. obyvatel. **1994 – 1996** specialista na řešení problematiky centrálních městských zón v Ústavu územního rozvoje Brno – samostatné řešení úkolů se zaměřením na problematiku centrálních částí měst, památkovou ochranu kulturních hodnot v území, hodnocení; plánování občanského vybavení v rámci komplexního rozvoje sídel; systematické shromažďování a evidence informací k tomuto účelu (s využitím výpočetní techniky); vedení úkolu - Zpracování ÚPD pro MPR a MPZ (ve spolupráci s pracovní skupinou pro regeneraci MPR a MPZ při MH ČR v Praze); spolupráce na úkolech – Limity využití území; Procedury a kompetence v územním plánování - systém regionálního a územního plánování v Norsku, analýzy zákonů o plánování a výstavbě v Norsku a souhrnná doporučení pro nový zákon v ČR; Podklady pro územní rozhodování v malých obcích, konzultační a poradenská činnost v uvedených oblastech. **1996 - 2000** a dále... samostatný architekt u stavební firmy AREL, spol. s r.o. v Brně - zpracování architektonických studií a prováděcích dokumentací obytných, občanských staveb, staveb technického zázemí výrobních areálů apod.; projekty stavebních úprav a rekonstrukcí stávajících objektů historických i současných, rekonstrukce fasád, změny hmotových struktur a využití staveb, řešení urbanistických studií zástavby, návrhy řešení interiérů obytných a občanských staveb a dohled nad jejich realizací, účast na soutěžích (např. řešení proluky v MPZ Moravské Budějovice), spolupráce na územně - plánovacích dokumentacích pro obce ve všech fázích (průzkumy a rozборы, koncept, návrh). Posledním cílem bylo v současné době dokončení externího doktorandského studia na Fakultě architektury VUT v Brně a následná obhajoba disertační práce.